

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Zeničko-dobojski kanton
OPĆINA VAREŠ
OPĆINSKI NAČELNIK

DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA/PRORAČUNA ZA PERIOD 2021. - 2023. FISKALNA GODINA

Vareš, Bosna i Hercegovina
juni/lipanj 2020. godine

adresa: Zvijezda 34, 71330 Vareš
identifikacijski broj: 4218285300002
depozitni račun: 3380002210017420

tel.: 00387 32 848 100; fax: 848 150
web: www.vares.info
e-mail: varesh@bih.net.ba

Na osnovu članova 15., 16., 17. i 18. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 99/19) Općinski načelnik općine Vareš, donosi:

DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA OPĆINE VAREŠ ZA PERIOD 2021. – 2023. GODINE

1. UVOD

U skladu sa Zakonom o budžetima/proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine¹, izrađen je Dokument okvirnog budžeta/proračuna (DOB/P) za period 2021. - 2023. fiskalne godine, od Službe za privredu, finansije/finansije i trezor te predstavlja dio pristupa Srednjoročnog okvira rashoda navedenog perioda.

Dokument okvirnog budžeta/proračuna za period 2021. - 2023. fiskalne godine, izlaže fiskalnu strategiju te budžetske/proračunske planove na trogodišnjem nivou i ima za cilj da razvije bolju stratešku osnovu za pripremu budžeta/proračuna. Predstavlja preliminarni nacrt budžeta/proračuna za 2021. fiskalnu godinu te daje projekcije za 2022. i 2023. fiskalnu godinu. Osnova za izradu Dokumenta okvirnog budžeta/proračuna zasniva se na procjeni privrednog razvoja, razvoja socijalnog sektora, makroekonomskim pokazateljima i trendovima te prognozi prihoda i primitaka te rashoda i izdataka za godine koje su obuhvaćene Dokumentom.

Osnovni cilj Dokumenta okvirnog budžeta/proračuna je da fiskalne i makroekonomske politike postavi u centar budžetskih/proračunskih procesa te da smjernice na osnovu kojih bi se realizirali ciljevi srednjoročne razvojne strategije kako općine, tako i kantona, te viših nivoa vlasti. Još jedan bitan cilj Dokumenta okvirnog budžeta/proračuna jeste da osigura konsolidiran, cjelovit i svrsishodan okvir planiranja rashoda na nivou općine, objedinjujući podatke o fiskalnom stanju kantona, viših nivoa vlasti i vanbudžetskih fondova.

Služba za finansije, inspekcijske poslove i opću upravu je u narednim tabelama koristila projekcije prihoda od nadležnih institucija, tj. Direkcije za ekonomsko planiranje pri Vijeću Ministara BiH, Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje BiH, Federalnog ministarstva finansija, te Ministarstva finansija ZE-DO kantona i shodno tome sačinjene su i projekcije okvirnih rashoda Budžeta općine Vareš koje će prilikom svake izrade Budžeta za odgovorajuću godinu biti podložne revidiranju i potrebnim korekcijama.

Pri izradi ovog dokumenta korišteni su podaci iz sljedećih publikacija:

- Direkcija za ekonomsko planiranje BiH, „Makroekonomske projekcije 2020-2023. godine – osnovni scenario“, Sarajevo, april/travanj 2020. godine;
- Direkcija za ekonomsko planiranje BiH, „Perspektive 2020.- 2022. godine“, Sarajevo, april/trvanj 2019. godine;

¹ Zakon o budžetima Federacije BiH, „Službene novine Federacije BiH“, broj 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 99/19

- Direkcija za ekonomsko planiranje BiH, „Informacija o kretanju makroekonomskih pokazatelja januar/siječanj – decembar/prosinac 2019. godine“, Sarajevo, juni/lipanj 2019. godine;
- Odjeljenje za makroekonomsku analizu pri Upravi za indirektno oporezivanje BiH, „OMA Bilten“ broj: 176 i 177;
- Federalno ministarstvo finansija, Smjernice ekonomske i fiskalne politike FBiH za period 2021. - 2023. godine, Sarajevo, maj/svibanj 2020. godine;
- Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Smjernice ekonomske i fiskalne politike ZDK za period 2021. - 2023. godine, Zenica, maj/svibanj 2020. godine;
- Federalni zavod za statistiku, „Mjesečni statistički pregled Federacije Bosne i Hercegovine“ broj: 1, 2, 3, 4 i 5;
- Federalni zavod za statistiku, „Mjesečni statistički pregled Federacije Bosne i Hercegovine po kantonima“, broj: 1, 2, 3, 4 i 5;

2. SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

2.1. Najnovija makroekonomska kretanja

Bosna i Hercegovina je, prema prvim procjenama ostvarila za 4 kvartala 2019. godine manji rast od rasta prethodne godine i iznosi 2,6%. Na ovakav rezultat najveći utjecaj je imao rast privatne potrošnje i investicija, i u manjoj mjeri rast državne potrošnje. Pad izvoza i povećanja uvoza roba i usluga su imali negativni utjecaj na ekonomski rast BiH². Usporeni rast okruženja (sukladno podacima Eurostata za IV kvartal 2019. godine), kao glavnog vanjskotrgovinskog partnera, je utjecao na slabiji rast Bosne i Hercegovine.

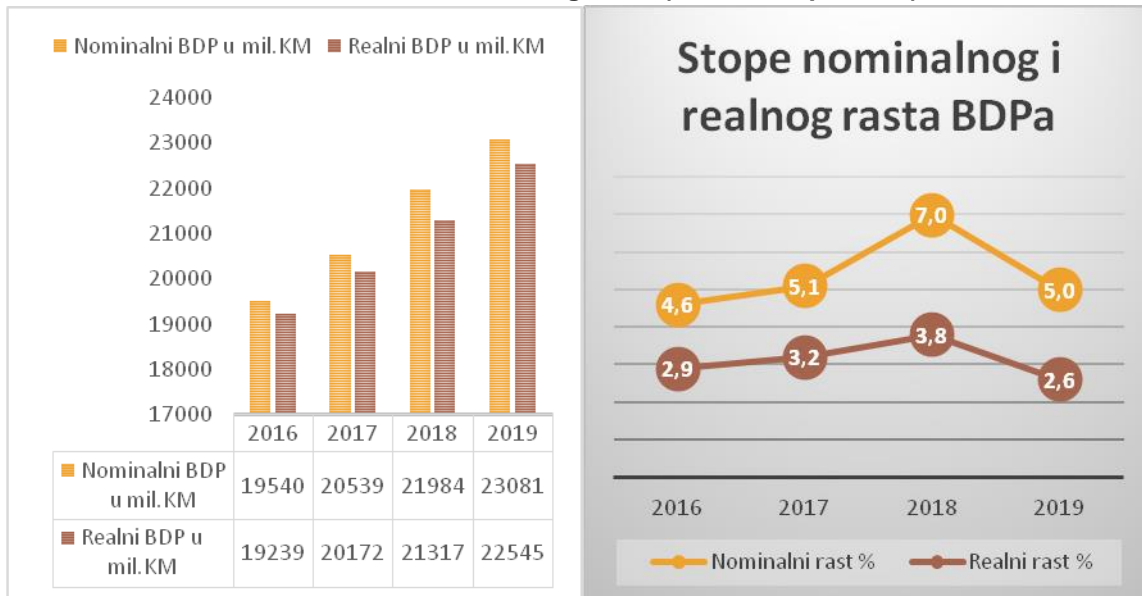
Sukladno preliminarnim procjenama Federalnog zavoda za statistiku za četiri kvartala 2019. godine³, BDP Federacije BiH je u 2019. godini iznosio 21.141.057 tis. KM i realno je veći za 2,6% u odnosu na prethodnu godinu. Kvartalni rast BDP-a FBiH u 2019. godini u odnosu na isti kvartal prethodne godine iznosio je 2,7%, 3,0%, 2,3% i 2,3% (stope realnog rasta).

Grafikoni u nastavku prikazuju apsolutne iznose nominalnog i realnog BDP-a FBiH i stope rasta istih za prethodni trogodišnji period, kao i procijenjene stope rasta BDP-a FBiH za 2019. godinu.

² BHAS: Bruto domaći proizvod-rashodni pristup-prvi rezultatai, IV kvartal 2019., 01.04.2020. god. , Tromjesečni bruto domaći proizvod, prema rashodnom pristupu, lančano povezane vrijednosti u cijenama 2015 (stope realnog rasta Q/Q-4)

³ FZS: Tromjesečni bruto domaći proizvod, IV tromjesečje 2019., 27.03.2020.god

Grafikoni 1. i 2. BDP Federacije BiH za period 2016-2018. godina (zvanični podaci) i procjena BDP-a FBiH za 2019. godinu (iznosi i stope rasta)

Bruto društveni proizvod FBiH je u periodu od 2016-2019. bilježio konstantan rast po prosječnoj stopi od 3,4%.

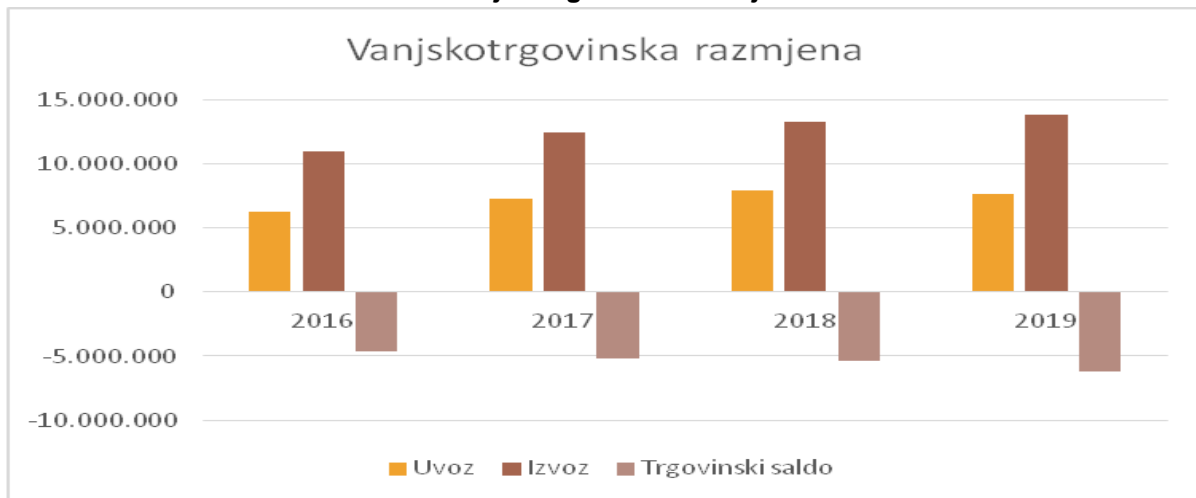
Posmatrano po područjima klasifikacije djelatnosti za 2019 godinu, procjenjeni najveći realni rast bruto dodane vrijednosti zabilježen je u trgovini, prijevozu i uslužnim djelatnostima, dok je pad zabilježen u poljoprivredi, rudarstvu i prerađivačkoj industriji

U odnosu na prethodnu godinu Indeks obima industrijske proizvodnje u 2019. godini se smanjio za 2,8%⁴ (godišnje stope promjena izračunate iz kalendarski prilagođenih indeksa obima industrijske proizvodnje), od čega je rast je ostvaren samo u oblasti Trajni proizvodi za široku potrošnju od 6,1% i Netrajni proizvodi za široku potrošnju od 0,3%, dok su sve ostale oblasti zabilježile pad obima proizvodnje i to najviše u oblasti električne energije.

Pokrivenost uvoza izvozom u 2019. godini se smanjila i iznosi 55%, dok je u 2018.godini iznosila 59,6%, najviše zahvaljujući smanjenju izvoza od -3,7% i povećanju uvoza od 4,3% u odnosu na prethodnu godinu.

⁴ FZS, Mjesečni statistički pregled FBiH, februar/veljača 2020. god, PROIZVODNJE (Agregati glavnih industrijskih grupa (GIG) - proizvodi se grupišu prema i pretežnoj upotrebi proizvoda unutar oblasti i grane djelatnosti iz klasifikacije KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2).

Grafikon 3. Vanjskotrgovinska razmjena u 000KM

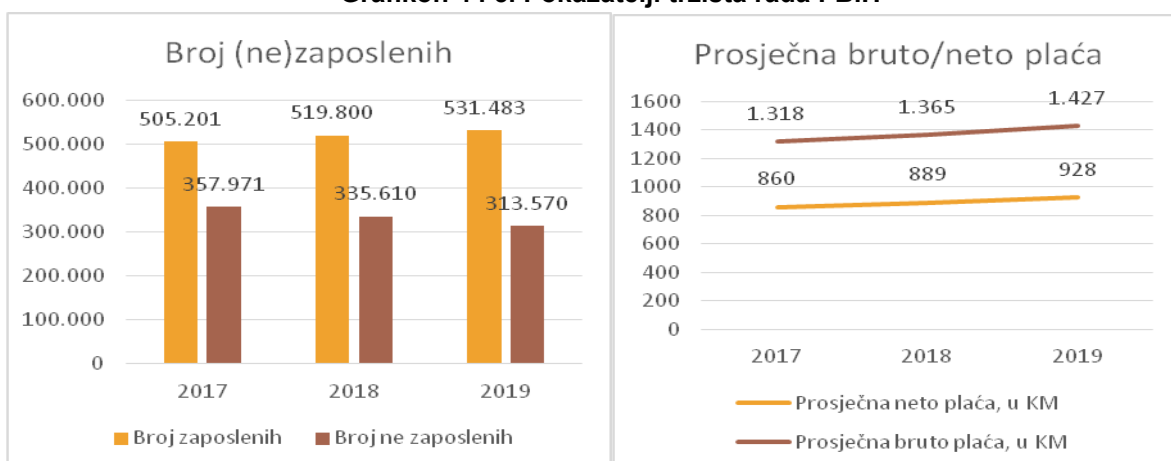
Izvor: Federalno ministarstvo financija/finansija, prema podacima FZS

Najveći udio u strukturi izvoza u 2019. godini čine električna energija, koks, industrijski materijali, a u strukturi uvoza goriva, električna energija, te proizvodi za široku potrošnju. Najveći vanjskotrgovinski partneri su zemlje EU, odnosno najviše roba i usluga se izvezilo u Njemačku, Hrvatsku, Austriju i Srbiju, a najviše se uvozilo iz Hrvatske, Njemačke, Italije i Srbije⁵.

Inflacija, mjerena indeksom potrošačkih cijena, za 2019. godinu je porasla po nižoj stopi u odnosu na prethodne dvije godine, tj porasla je za 0,6% u odnosu na prethodnu godinu. Najviše su porasle cijene alkoholnih pića i duhana, energenata i usluge prijevoza, a najviše su se smanjile cijene odjeće i obuće, telefonske opreme i informatičke opreme. Cijena hrane je porasla za 1,3% u odnosu na cijenu hrane za 2018. godinu⁶.

Pokazatelji tržišta rada u FBiH su prikazani u na sljedećim grafikonima.

Grafikon 4 i 5. Pokazatelji tržišta rada FBiH

Izvor: Federalni zavod za statistiku, obrada FMF

⁵ FZS: Mjesečni statistički pregled FBiH, januar/siječanj 2020. god

⁶ FZS: Mjesečni statistički pregled FBiH, januar/siječanj 2020. god

U 2019. godini nastavlja se pad stope nezaposlenosti kao rezultat smanjenja broja nezaposlenih osoba i istovremeno povećanje broj zaposlenih osoba, a također raste i iznos prosječnih bruto i neto osobnih primanja. Registrirana stopa nezaposlenosti Federacije BiH u 2019. godini iznosi 37,1%⁷ dok je ista u 2018. godine iznosila 39,2%. Najveći broj zaposlenih osoba je u prerađivačkoj industriji, trgovini, javnoj upravi i obrazovanju.

2.2. Makroekonomski okvir za period 2021-2023. godina

U 2019. godini se projicira ekonomski rast Bosne i Hercegovine, na koji je pozitivno utjecalo povećanja finalne potrošenje i investicija, a negativno vanjskotrgovinski sektor odnosno rast uvoza i pada izvoza. Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine je objavila ekonomski rast Bosne i Hercegovine za 4 kvartala 2019. godine od 2,6% u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 1. Projekcije makroekonomskih pokazatelja BiH (2020-2023.), u %

Naziv	2020	2021	2022	2023
BDP (realni rast)	-2,9	3,1	3,3	3,5
Indeks potrošačkih cijena	-0,5	1,2	1,3	1,4
Uvoz roba (relani rast)	-5,8	4,0	4,5	5,1
Izvoz roba (relani rast)	-7,1	6,1	5,9	7,1

Izvor: Prilagođeno prema DEP: Makroekonomske projekcije za DOB, mart 2020. godina

Pojava pandemije virusa COVID-19 u prvom kvartalu 2020. godini je dovela do zdravstvene i ekonomske krize, koja će imati negativni utjecaj, kratkoročno i srednjoročno, na svjetsku i lokalnu ekonomiju. Međunarodni monetarni fond je u aprilu/travanju 2020. godine projicirao pad svjetske ekonomije za -3,0% u 2020. godini, te ekonomski pad Bosne i Hercegovine za -5,0% (World economic outlook, april 2020). Svjetska banka je projicirala pad ekonomije Bosne i Hercegovine od -3,2% (Dokument, Ekonomski i socijalni uticaj COVID-19, Zapadni Balkan, Redovni ekonomski izvještaj br.17, proljeće 2020). Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine je projicirala pad ekonomije Bosne i Hercegovine za 2020. godinu od -2,9%, pod pretpostavkom da će se pandemija završiti u drugoj polovini 2020. godine, a nakon toga u naredne tri godine oporavak ekonomije što će uveliko zavisiti od razvoja situacije sa pandemijom virusa COVID-19. Na ekonomske prilike u Bosni i Hercegovini u 2020. godini i dalje će imati najveći utjecaj pad potrošnje, usljed pada broja zaposlenih osoba, osobnih primanja i doznaka iz inozemstva, i investicija kao ključnih odrednica ekonomskog rasta.

U periodu 2021. do 2023. godine se projicira ekonomski oporavak uz pretpostavku poboljšanja uvjeta u eksternom okruženju, a u zemlji implementaciji strukturalnih reformi, poboljšanje poslovnog ambijenta, odnosno povećanje ukupne ekonomske aktivnosti.

U 2019. godini je došlo da značajnog pada obima industrijske proizvodnje uzrokovan najviše ekonomskim prilikama glavnih vanjskotrgovinskih partnera (Njemačka, Italija), a najviše u

⁷ FZS: Zaposleni po područjima KD BIH 2010, februar/veljača 2020., prvi rezultati

proizvodnji električne energije, rudarstva i prerađivačke industrije. Direkcija za ekonomsko planiranje je za 2020. godinu projicirala pad fizičkog obima industrijske proizvodnje, a isti će oviseći od ekonomske situacije u glavnim vanjskotrgovinskim partnerima, kao i od pandemije uzrokovane virusom COVID-19. U narednom srednjoročnom periodu, od 2021. do 2023. godine projicirao je rast industrijske proizvodnje, a koji će opet zavisiti od ekonomske situacije u okruženju, ali i od implematcije reformskih mjera koje bi trebale dovesti do unapređenja poslovnog ambijenta i ojačati konkurentnost Bosne i Hercegovine.

U 2020. godini je projiciran pad i uvoza i izvoza, uzrokovan slabijim ekonomskim rastom glavnih vanjskotrgovinskih partnera i slabijom izvoznom tražnjom, dok se u srednjoročnom periodu, usljed ekonomskog opravaka i u zemlji i u okruženju, očekuje rast stopa uvoza i izvoza.

Kriza uzrokovana virusom COVID-19 je već dovela do smanjenja broja zaposlenih posebno u uslužnim djelatnostima. U narednom srednjoročnom periodu, uz pretpostavku završetka pandemije, očekuje se povećanje broja zaposlenih osoba, kao posljedica oživljavanja turizma, ugostiteljstva, kulture ali prerađivačke industrije i trgovine koje zapošljavaju najveći broj osoba uz povećanje neto plaća.

DEP je projicirao pad cijena od -0,5% za 2020. godinu u odnosu na prethodnu godinu, usljed pada cijena nafte i eventualnog povećanje cijena hrane, ali uz veliku neizvjesnost zbog pandemije. Za period 2021-2023. godina projiciran je rast od 1,2 do 1,4%. Na cijene u BiH najviše utječu cijena sirove nafte i hrane, te akcize na cigarete i duhan, cijena komunalija na domaćem tržištu.

Dok se u 2019. godini se projicira realni rast ekonomije Federacija BiH kao i u prethodnoj godini, u 2020. godini pojavom pandemije doće do pada ekonomije odnosno pada svih indikatora koji utječu na rast ekonomije.

Ukupan promet industrije je u trećem mjesecu 2020. godine manji za 7,6% u odnosu na prethodni mjesec, i manji za 12,4% (kalendarski prilagođen) u odnosu na isti mjesec prethodne godine, odnosno najveći pad prometa je ostvaren za kapitale proizvode i trajne proizvode za široku potrošnju, dok je najveći rast prometa ostvaren za netrajne proizvode za široku potrošnju⁸.

Federacija BiH je trećem mjesecu 2020. godine ostvarila manji izvoz za 9,3% u odnosu na prethodni mjesec i manji za 15,3% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, i manji uvoz za 6,1% u odnosu na prethodni mjesec i manji za 17,4% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. U periodu januar–mart 2020. izvoz je prosječno padao svaki mjesec za 2,4%, a uvoz je prosječno rastao za 7,9%.

⁸ FZS:Indeks prometa industrije, mart/ožujak 2020. Prvi rezultati, broj:9.1.3., od 30.04.2020.god. (Mjesečni pokazatelji: „Indeks za Ukupni promet industrije je kompozitni indeks koji se izvodi iz indeksa prometa industrije ostvarenog na domaćem i stranom tržištu i njihovog učešća (strukture) u ukupnom prometu industrije u baznoj godine“)

Procenat pokrivenosti uvoza izvozom je 53,4% što je manje za 1,9% u odnosu na prethodni mjesec 2020.godine. Trgovinski deficit Federacije BiH za mart/ožujak 2020. iznosi 481.162 hilj./tis. KM.⁹

U cilju ublažavanja posljedica nastalih usljed pojave pandemije COVID-19, Vlada Federacije BiH je uvela kontrolu i ograničenje cijena osnovnih životnih namirnica i osnovnih higijenskih potrepština i cijene nafte. Potrošačke cijene u martu/ožujku 2020. godine, u prosjeku su niže za 0,1% u odnosu na prethodni mjesec, a najviše su porasle cijene hrane i bezalkoholnih pića za 0,6%, dok su najviše smanjile cijene prijevoza za 2,0%.¹⁰

U februaru/veljači 2020.godine ukupan broj zaposlenih osoba u Federaciji BiH iznosio je 530.463, i isti je manji za 0,1% u odnosu na prethodni mjesec, a broj nezaposlenih je manji za 0,3% u odnosu na prethodni mjesec, Stopa registrirane nezaposlenosti u prvom i drugom mjesecu 2020. godine iznosila je 36,8% a za žene 44,4%.¹¹

Prosječna mjesečna isplaćena neto-plaća po zaposlenom za februar/veljaču 2020. godine u Federaciji BiH iznosi 934 KM i niža je za 2,5% u odnosu na prethodni mjesec, dok je nominalno viša za 4,4% i realno za 3,8% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Prosječna mjesečna isplaćena bruto-plaća po zaposlenom za februar/veljaču 2020. godine u Federaciji BiH iznosi 1.436 KM i nominalno i realno je niža za 2,8% u odnosu na prethodni mjesec, dok je nominalno viša za 4,7% a realno za 4,1%.¹²

Projekcije nominalnog i realnog BDP-a FBiH, sa pripadajućim stopama rasta i očekivane inflacije prikazane su u Tabeli 2.

Tabela 2. BDP-a FBiH za 2018. godinu, procjena za period 2019-2023. godina

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nominalni BDP (mil KM)	21.983	23.080,1	22.085,0	23.099,6	24.258,9	25.295,2
Nominalni rast (%)	7,0	5,0	-4,3	4,6	5,0	4,3
Realni BDP (mil KM)	21.317	22.545,0	21.960,4	22.579,7	23.370,0	23.977,6
Realni rast (%)	3,8	2,6	-2,6	2,8	3,5	2,6

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

⁹ FZS: Saopćenje: Robna razmjena sa inozemstvom, br.6.1.3., od 20.04.2020.god.

¹⁰ FZS, Saopćenje: Index potrošačkih cijena mart/ožujak 2020, br.7.1.3. od 20.4.2020. godine

¹¹ FZS, Saopćenje: Zaposleni po područjima KD 2010, februar/veljača 2020 (prvi rezultati), br.8.2.2. od 15.4.2020. god.

¹² FZS, Saopćenje: Prosječna bruto i neto plaća zaposlenih po područjima KD 2010 za februar 2020, br.8.1.2. od 15.4.2020. godine

U 2020. godini se očekuje pad ekonomije općenito u svijetu, pa tako i u Federaciji BiH, uzrokovan pandemijom virusa COVID-19, a isto će ovisiti od inteziteta i dužine trajanja pandemije što se u ovom trenutku ne može predvidjeti, pa će se sukladno situaciji sa pandemijom mijenjati i projekcije rasta odnosno pada ekonomije.

U periodu od 2021-2023. godine se očekuje opravak ekonomije u Federaciji BiH, na što će utjecati prvenstveno poboljšanje eksternog okruženja. Implementacija strukturalnih reformi bi trebala dovesti do poboljšanja poslovnog ambijenta što bi dalje dovelo do povećanja investicija, a posebno se očekuje rast javnih investicija kao i rast stranih ulaganja.

Ključni faktor rasta i dalje će biti domaća tražanja. Standard stanovništva će se poboljšati povećanjem broja zaposlenih u industriji i građevinarstvu, čime će se povećati privatna potrošnja, a smanjenjem javnih rashoda će se ograničiti rast javne potrošnje.

Na razvoj industrije utječe poboljšanje poslovnog ambijenta i ekonomski rast glavnih vanjskotrgovinskih partnera, kao i potražnja za našim proizvodima i uslugama.

Realizacija započetih projekata u izgradnji autocesta i planirani energetski projekti će imati veliki utjecaj na smanjenje nezaposlenosti.

Na rast cijena najveći utjecaj će imati eventualni blagi rast cijena energenata na svjetskom tržištu, te rast cijena hrane, komunalija i akciza na domaćem tržištu.

Navedene projekcije su preliminarne i biti će predmet revidiranja nakon objave i prikupljanja novijih podataka o kretanju makroekonomskih parametara u Federaciji BiH.

Projekcije nominalnog i realnog BDP-a Federacije Bosne i Hercegovine, sa ripadajućim stopama rasta i očekivane inflacije prikazane su u tabeli 1.

Tabela 1: Makroekonomski pokazatelji za BiH za period 2018- 2023 godine

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2018.	2019	2020	2021	2022	2023
Nominalni BDP u mil. KM	34.023	35.365	38.846	36.340	38.077	39.826
Nominalni rast u %	5,2	3,9	-1,5	4,3	4,8	4,6
BDP deflator (prethodna godina=100)	101,9	100,7	100,9	101,4	101,7	101,4
Realni BDP u mil. KM (prethodna godina=100)	33.339	35.116	34.551	35.826	37.449	39.286
Realni rast u %	3,3	3,2	-2,3	2,8	3,1	3,2
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	1,4	0,6	0,2	1,2	1,3	1,4
Potrošnja u mil. KM	32.048	32.931	32.736	33.670	34.830	36.055
Vladina potrošnja u mil. KM	6.611	6.776	6.959	7.098	7.325	7.545
Privatna potrošnja u mil.KM	25.437	26.155	25.777	26.572	27.505	28.510
Investicije u mil.KM	6.310	6.857	6.215	6.735	7.397	8.077
Vladine investicije u mil.KM	859	954	920	1.042	1.176	1.307
Privatne investicije u mil. KM	5.451	5.903	5.295	5.692	6.222	6.769
Nacionalna bruto štednja u % BDP	16,9	18,4	16,8	17,7	18,4	18,8
Bilans tekućeg računa u mil.KM	-1.236	-1.022	-975	-990	-1.084	-1.320
Bilans tekućeg računa u % BDP	-3,6	-2,9	-2,8	-2,7	-2,8	-3,3
Nominalni rast uvoza u %	6,7	4,5	-7,0	5,0	6,9	8,1
Nominalni rast izvoza u %	10,0	5,4	-6,9	6,5	8,5	9,4

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), mart 2019. godine

Industrijska proizvodnja u BiH 2021-2023.

U Bosni i Hercegovini je tokom 2019. godine registrovan pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 5,5% u odnosu na prethodnu godinu. Pad proizvodnje je zabilježen u okviru svih sektora. Najviša stopa pada proizvodnje je zabilježena u okviru sektora za proizvodnju električne energije, zatim u okviru sektora rudarstva, hemijske industrije, te drvoprerade.

Projekcije kretanja industrijske proizvodnje u 2020. godini je teško predvidjeti. Ako u obzir uzmemo novonastale okolnosti vezano za pojavu virusa Covid-2019, na kraju 2020. godine može se očekivati pad fizičkog obima industrijske proizvodnje.

U periodu 2021-2023. godina, očekuje se da bi Bosna i Hercegovina trebala ostvarivati nešto više stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje. Takođe, tokom ovog perioda očekuje se da će reformske mjere na unaprijeđenju poslovnog ambijenta rezultirati

povećanjem investicionih ulaganja (domaćih i inostranih), što će dovesti do veće iskorištenosti postojećih i do pokretanja novih kapaciteta, povećanja broja zaposlenih i jačanja konkurentske pozicije bh. proizvođača kako na domaćem tako i na inostranim tržištima.

Tržište rada 2021-2023.

Prosječan broj zaposlenih lica za period januar – decembar 2019. godine uvećan je za 2,6% u odnosu na 2018. godinu. Najveći doprinos rastu broja zaposlenih je bio u oblasti trgovine, hotelijerstva i ugostiteljstva te prerađivačke industrije. Prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica je iznosio 411,2 hiljada, što je za 9% manje u odnosu na 2018. godinu. Anketna stopa nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u 2019. godini je smanjena i iznosi 15,7%. Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini u 2019. godini je iznosila 921,00 KM i veća je nominalno za 3,5% g/g.

Broj zaposlenih na dan 31.03.2020. godine iznosio je 528.476 i isti je manji u odnosu na broj od 29.02.2020. godine za 3.474 zaposlenih. Već početkom aprila 2020. godine broj zaposlenih je smanjen na 520.641 (što je -1,5% u odnosu na kraj marta 2020.).

Prema projekcijama DEP-a u 2021. godini očekuje se pozitivan ekonomski rast od 2,8% g/g u Bosni i Hercegovini. Pored toga, rast investicija i trgovine u Bosni i Hercegovini bi trebalo da se pozitivno odrazi na broj zaposlenih lica, naročito u sektorima koji su i prethodnih godina zapošljavali najviše lica u Bosni i Hercegovini.

Srednjoročne prognoze u oblasti tržišta rada u periodu 2021-2023. godina vezane su za očekivani ekonomski rast u regionu i EU što bi trebalo imati pozitivne implikacije kako na zaposlenost tako i na plate u BiH.

Cijene 2021-2023.

Prosječan rast ukupnog nivoa cijena u Bosni i Hercegovini u 2019. godini bio je znatno sporiji u odnosu na prethodnu godinu. U periodu I-XII 2019/I-XII 2018 prosječna inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena iznosila je 0,6%.

U periodu I-II 2020. godine u Bosni i Hercegovini je registrovana inflacija od 0,5% u poređenju sa istim periodom 2019. godine. Kretanje inflacije u Bosni i Hercegovini značajno određuje nivo cijena energenata, odnosno nafte, hrane, akciza na pojedine proizvode (alkoholna pića i duhan), cijena komunalija i sl.

U periodu 2021-2023. godina u Bosni i Hercegovini se može očekivati rast cijena od 1,2%-1,4%.

2.3. Rizici po projekcije

Projekcije indikatora su rađene na osnovu DEP projekcija (Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP), Vijeća ministara BiH, od svibanj/maj 2020. godine), pod pretpostavkom da kriza ima najveći utjecaj u prvom polugodištu 2020. godine, uz nastavak negativnog utjecaja do kraja godine u nešto blažem obliku i bez izračuna efekata stabilizacijskih mjera jer iste nisu bile poznate u cijelosti u trenutku izrade projekcija. U obzir su uzete i objavljenije projekcije relevantnih međunarodnih statističkih institucija (MMF, Svjetska banka) u njihovim redovitim izvješćima.

U tekućoj godini a i narednom srednjoročnom periodu najveći utjecaj na ekonomska kretanja u svijetu i lokalno će imati pandemija uzrokovana virusom COVID-19. Što znači, rizik za projekcije predstavlja nepoznavanje uzročnika pandemije, odnosno uzročnika zdravstvene i ekonomske krize, neizvjesnost inteziteta i trajanja pandemije i posljedice poduzetih mjera za suzbijanje pandemije.

Na rizike projekcije može utjecati situacija u okruženju, koji ima najveći utjecaj na ekonomska kretanja u BiH, odnosno Federaciji BiH, tj mogući pad aktivnosti vanjskog okruženja i pad izvozne traženje za našim proizvodima posebno od strane naših glavnih vanjskotrgovinskih partnera.

Od unutrašnjih faktora na rizike projekcije može utjecati uspješnost provođenja reformi, čija realizacija će utjecati na glavne odrednice ekonomskog rasta tj potrošnje i investicija, odnosno na zaposlenost i visinu primanja.

Promjena cijena energenata na svjetskom tržištu i promjena cijena hrane, komunalija te akciza na pojedine proizvode može imati utjecaj na projekcije inflacije.

Pored navednih rizika, do smanjenja industrijske proizvodnje mogu dovesti i nepovoljne hidrometeorološke prilike od kojih uveliko zavisi proizvodnja električne energije.

Pretpostavlja se da će pandemija dovesti do pada ekonomije općenito, smanjenja obima i prometa industrijske proizvodnje, smanjenje izvoza, pada broja zaposlenih osoba, pada prihoda stanovništva.

Svako produženje trajanja pandemije virusa COVID-19 od pretpostavljenog, odnosno poduzetih mjera za suzbijanje pandemije, će imati utjecaj na makroekonomske projekcije.

3. EKONOMSKI TRENDOVI I STATISTIČKI POKAZATELJI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku (FZS) u Federaciji Bosne i Hercegovine, koja se prostire na površini od 26.110,50 km² i popisanim brojem stanovnika u iznosu od 2.190.000, bruto domaći proizvod po stanovniku u Federaciji BiH za 2019. godinu iznosi 9.331,00 KM. Stopa realnog rasta BDP-a u 2019. godini u odnosu na iznosi 3,8%. Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća u 2019. godini iznosila je 928,00 KM, što je u odnosu na 2018. godinu, kada je prosječna mjesečna isplaćena neto plaća iznosila 889,00 KM, veća za 39,00 KM ili 4,39%. Komparativno posmatrano, prosječna mjesečna bruto plaća u 2019. godini iznosila je 1.427,00 KM. Indeks industrijske proizvodnje u 2019. godini iznosio je 97,3 i u odnosu na indeks industrijske proizvodnje u 2018. godini koji je iznosio 100,8 manji je za 3,5 indeksnih poena ili 3,47%. Uvoz ostvaren u 2019. godini iznosio je 13.844.811 KM (u hiljadama/tisućama), dok je istovremeno izvoz iznosio 7.612.114 KM (u hiljadama/tisućama) iz čega proizilazi da je pokrivenost uvoza izvozom 55,00%. Indeks potrošačkih cijena za 2019. godinu iznosio je 100,6 i u odnosu na 2018. godinu kada je indeks potrošačkih cijena iznosio 101,6 manji je za 1 indeksni poen ili 0,98%. Ukupan broj zaposlenih osoba u 2019. godini iznosio je 531.483 osoba, te je vidljivo povećanje broja zaposlenih osoba u odnosu na 2018. godinu, kada je broj zaposlenih osoba iznosio 519.800, za 11.683 ili 2,25%. Broj nezaposlenih osoba u 2019. godini iznosio je 307.864 osoba, što je u odnosu na 2018. godinu, kada je broj nezaposlenih iznosio 329.907, smanjenje broja nezaposlenih za 22.043 osoba ili 6,68%. Od ukupnog broja nezaposlenih osoba 179.336 ili 58,25% su žene.

3.1. Fiskalne pretpostavke i prognoze

Glavna karakteristika fiskalne politike Federacije Bosne i Hercegovine za period 2021-2022. godine prvenstveno se ogleda u provedbi mjera oporavka ekonomije nakon pandemije virusa COVID-19, i nastavku prethodno poduzetih aktivnosti na suzbijanju „sive ekonomije“, stvaranju povoljnijeg i stabilnijeg poslovnog okruženja, povećanju priliva domaćih i stranih investicija, a u cilju poticaja ekonomskog rasta, povećanja fiskalnog prostora i u konačnici pružanja podrške dugoročnoj makroekonomskoj stabilnosti zemlje. Kao i ranijih godina, svi reformski procesi u ovoj oblasti prvenstveno su fokusirani na približavanje standardima Evropske Unije.

U oblasti politika direktnog oporezivanja fokus je na izmjenama oporezivanja dohotka i obračuna obaveznih doprinosa, u pravcu smanjenja poreznog opterećenja, kao i težnji za smanjenjem ukupnog fiskalnog opterećenja rada, mjenog OECD metodologijom, kao suma poreza i doprinosa u odnosu na ukupan trošak poslodavca po osnovu rada. Predloženi zakonski propisi, smanjenjem zbirne stope doprinosa sa 41,5% na 32,5%, uz proširenje porezne osnovice, smanjuju ukupno fiskalno opterećenje rada sa trenutnih 36,42% na 35,22%.

U narednom periodu, u cilju predlaganja kvalitetnijih zakonskih rješenja na nivou Federacije Bosne i Hercegovine, planirano je razmatranje stanja u oblasti oporezivanja imovine, koje je trenutno regulirano sa ukupno 20 zakonskih akata na nivou kantona.

Za što adekvatnije praćenje efekata planiranih mjera porezne politike na fiskalni sistem, planirane su kontinuirane aktivnosti na uspostavi što kvalitetnijeg izvještavanja prema OECD metodologiji i nadalje, pripremi uporedivih analiza.

Interaktivni Registar naknada i taksi u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji pruža transparentnost i dostupnost svim relevantnim informacijama iz oblasti naknada i taksi na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, kako za obveznike plaćanja (postojeće poslovne subjekte, potencijalne investitore i fizička lica), tako i obrađivače, predlagače i donosioce javnih politika u ovoj oblasti, na svakom nivou vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, u narednom periodu će dobiti format web aplikacije, a kako bi se istom pružio pravni osnov, kao i podrška njegovoj održivosti i redovitom ažuriranju, predložen je Zakon o jedinstvenom registru taksi i naknada u Federaciji Bosne i Hercegovine koji je u parlamentarnoj proceduri.

Radi unapređenja poslovnog okruženja, fokus će biti stavljen na nastavak aktivnosti usmjerenih na uspostavi jednošalterskog sistema poslovanja, što će značajno ovisiti od usvajanja Zakona o elektronskom potpisu u Federaciji Bosne i Hercegovine i njegovoj primjeni.

Siva ekonomija prepoznata je kao vodeći faktor negativnog uticaja na fiskalnu politiku i cjelokupnu ekonomsku sliku. Kako je njena glavna uloga i razlog djelovanja utajaporeza, takva pojava implicira zadržavanje određenog nivoa prihoda skrivenih izvan zvanične statistike, što lančano utiče i na samo iskazivanje visine bruto domaćeg proizvoda, odnosno stvara iskrivljenu sliku stvarnog ekonomskog stanja. Nadalje, posljedično tome, vodeći se pogrešnim pokazateljima, postoji opasnost od donošenja pogrešnih odluka, predlaganja pogrešnih politika, a u cilju obezbjeđenja dodatnih izvora nedostajućih javnih prihoda, može doći i do povećanja poreznog tereta za one obveznike, koji poštuju zakonske propise u potpunosti. Stoga, u narednom periodu poseban fokus će biti stavljen na mjere suzbijanja neformalne ekonomije.

Izazovi sprječavanja sive ekonomije i porezne utaje, te uspostave veće porezne discipline od strane poreznih obveznika, nameću obavezu jačanja inspekcija i unapređenja njihove uzajamne koordinacije i komunikacije, posebno u smislu većeg obuhvata relevantnih informacija koje bi se razmjenjivale između mjerodavnih tijela.

U narednom periodu, fokus porezne politike bit će usmjeren i na prilagođavanju legislative i procesa, obzirom da je Bosna i Hercegovina postala članica Globalnog foruma za transparentnost i razmjenu informacija u porezne svrhe u 2018. godini, te je u 2019. godini postala članicom u Inkluzivnom okviru za provedbu i praćenje mjera razvijenih u okviru Projekta OECD-a/G20 sprečavanja erozije porezne osnovice i premještanja dobiti (Inkluzivni okvir o BEPS-u), te je potpisala Multilateralnu konvenciju o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreznim pitanjima (MAC) i Multilateralnu konvenciju o provedbi mjera za sprečavanje erozije porezne osnovice i premještanja dobiti koje se odnose na porezni ugovor (MLI).

Primjenom izmijenjenih i dopunjenih odredbi Zakona o fiskalnim sistemima u Federaciji Bosne i Hercegovine, čije je usvajanje planirano 2020. godine, stvara se pretpostavka jačoj poreznoj disciplini, smanjenju neloyalne konkurencije i boljem uređenju tržišta u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Nadalje, pod uticajem globalne ekonomije, usljed razvoja i širenja novih, prvenstveno digitalnih načina poslovanja, otvara se dodatni prostor za razvoj sive ekonomije. U pravcu preventivnog djelovanja, planirano je i jasno definisanje mjera, aktivnosti, rokova i plana dinamike za tehničko-tehnološko unapređenje sistema fiskalizacije, na čijoj provedbi će se aktivno raditi u narednom periodu.

Provedbom svih prednje navedenih mjera doprinijet će se osiguranju dodatnog i stabilnog izvora poreznih prihoda, a time otvoriti prostor za smanjenje parafiskalnog pritiska za pravne subjekte, koji već posluju unutar formalne ekonomije.

U oblasti pripadnosti i raspodjele javnih prihoda provode se kontinuirane aktivnosti analize efekata postojećih zakonskih rješenja i analize inicijativa korisnika prihoda za izmjene istih, sa ciljem davanja prijedloga za poboljšanje vertikalne i horizontalne raspodjele prihoda od indirektnih poreza i sistema izjednačavanja, a koji će pružiti osnov za pripremu novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine. Uzimajući u obzir da navedeni Zakon ima direktni finansijski uticaj na preko 80 korisnika, različitih nivoa vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, počev od federalnog nivoa, do jedinica lokalne samouprave, njegovo donošenje će prvenstveno ovisiti o spremnosti svih aktera na prihvatanje kompromisa i zajednički dogovor.

U konačnici, realizacija svih prezentiranih mjera zavisit će prije svega od političke stabilnosti i institucionalne spremnosti nosilaca aktivnosti, kao i drugih nepredviđenih događaja koji bi eventualno usporili i/ili odgodili procese.

3.2. Projekcije prihoda od indirektnih poreza na nivou Bosne i Hercegovine

U plan ukupnih budžetskih prihoda većine korisnika najvećim udjelom ulaze prihodi po osnovu indirektnih poreza. Projekcije ove kategorije prihoda za Budžet Federacije BiH za 2020. godinu odražavaju značajno usporavanje ekonomskih kretanja izazvano trenutnom pandemijom, prvenstveno u segmentu pada privatne potrošnje, do koje je ista dovela. Tako, za 2020. godinu planirani nivo ukupnih prihoda od indirektnih poreza, sa uključenim sredstvima namjenjenim otplati vanjskog duga, odražava pad od 12% u odnosu na zabilježeno izvršenje u 2019. godini, dok je raspoloživi dio za budžetsku potrošnju, nakon izmirenja obaveza vanjskog duga, manji za nešto više od 14%.

U periodu 2021-2023. godina, pod pretpostavkom da će dolaziti do postepenog oporavka ekonomije, planiran je prosječni godišnji rast ukupnih prihoda od indirektnih poreza za 3,9% u svakoj godini. Raspoloživi dio navedene kategorije prihoda za budžetsku potrošnju određen je planiranim nivoom otplate vanjskog duga, što bi za 2021. godinu pretpostavljalo njegov rast od 4,4%, za 2022. godinu u kojoj je otplata vanjskog duga planirana na najnižem nivou rasta za 5,8%, dok bi raspoloživi prihodi u 2023. godini uvjetovani povećanjem nivoa otplate vanjskog duga ostvarili rast od 1,24%. Baza za iskazani rast u svakoj od godina je prethodna godina.

Projekcije prihoda za period 2020.-2023. godine prikazane su u tabeli 9. Kako bi se osigurala uporedivost projektovanih i naplaćenih prihoda od indirektnih poreza, projekcije prihoda od

indirektnih poreza prikazane su na gotovinskoj osnovi u skladu sa izvještajima Uprave za indirektno oporezivanje o naplati po vrstama prihoda.

Tabela 9.

Vrsta prihoda (neto)	u mil. KM					Projektovana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija							
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2020.	2021.	2022.	2023.
PDV	4.022,4	3.849,6	3.978,8	4.125,7	4.285,0	-4,3%	3,4%	3,7%	3,9%
Akcize	1.533,3	1.493,6	1.548,7	1.599,0	1.651,7	-2,6%	3,7%	3,2%	3,3%
Carine	300,6	273,7	289,6	309,6	334,6	-9,0%	5,8%	6,9%	8,1%
Putarine	650,2	614,4	650,2	670,3	692,3	-5,5%	5,8%	3,1%	3,3%
Ostalo	35,3	26,5	27,8	29,1	30,6	-24,8%	4,7%	4,9%	5,0%
UKUPNO	6.541,8	6.257,9	6.495,2	6.736,6	6.994,2	-4,3%	3,8%	3,7%	3,9%
Namjenska putarina	-406,2	-384,0	-406,4	-418,9	-432,7	-5,5%	5,8%	3,1%	3,3%
Sredstva za raspodjelu	6.135,6	5.873,8	6.088,8	6.314,7	6.561,5	-4,3%	3,7%	3,7%	3,9%

Izvor podataka: Odjeljenje za makroekonomsku analizu (OMA) UIO BiH, svibanj/lipanj 2019. godine

3.3. Direktni porezi

Oslabljena ekonomija, pad izvoza, turbulencije kako na domaćem tako i na međunarodnom tržištu, poseban negativni utjecaj će ostaviti na poslovanje privrednih subjekata, a time se u konačnici odraziti i na uplate prihoda po osnovu poreza na dobit.

Vodeći se prednjim pretpostavkama, kao i procijenjenim efektima Zakona o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica donesenim u Federaciji Bosne i Hercegovine, prema kojem su privredni subjekti pogođeni negativnim ekonomskim posljedicama pandemije, oslobođeni plaćanja akontacija za porez na dobit u 2020. godini, projekcije ove kategorije prihoda su urađene krajnje konzervativno i pretpostavljaju naplatu od ispod 50% ostvarenja zabilježenog u 2019. godini.

U periodu 2021-2023. godine trend rasta ove kategorije prihoda, prati pretpostavljeni privredni oporavak i pozitivna makroekonomska kretanja.

Iako su u zadnje tri godine prihodi po osnovu poreza na dohodak, iz godine u godinu, prateći pozitivna kretanja na tržištu rada, ostvarivali značajan rast, trenutna pandemija je narušila trend povećanja broja zaposlenih i rasta prosječnog dohotka. Uzimajući u obzir smanjenje broja zaposlenih, zabilježeno već u drugoj polovini marta u djelatnostima koje su bile prinuđene privremeno obustaviti svoj rad, te smanjen nivo dohotka, a sa druge strane se istovremeno vodeći pozitivnim mjerama poduzetim od strane Vlade Federaciji Bosne i Hercegovine na očuvanju radnih mjesta, projekcija prihoda od poreza na dohodak u 2020. godini pretpostavlja pad od 30,5%.

Prateći pozitivne makroekonomske pretpostavke, ova kategorija prihoda bi u 2021, 2022. i 2023. godini trebala ostvariti rast od 2,8%; 3,1% i 3,2% respektivno.

3.4. Osnovni statistički pokazatelji i ekonomska kretanja Zeničko-dobojskog kantona

Zeničko-dobojski kanton kao četvrta federalna jedinica, sa površinom od 3.344 km², sa popisanim brojem stanovnika 364.433 prema popisu stanovništva iz 2013. godine, što u odnosu na 2012. godinu, kada je broj stanovnika kantona iznosio 399.485, predstavlja smanjenje od 35.052 stanovnika ili 8,77%. Registrovani poslovni subjekti prema djelatnostima u 2019. godini su: pravne osobe 6.660, jedinice u sastavu pravnih osoba 4.288 i obrt 7.915. U odnosu na 2018. godinu, kada je broj registrovanih poslovnih subjekata prema djelatnosti iznosio: pravne osobe 6.602, jedinice u sastavu pravnih osoba 4.150 i obrt 7.601, primjetno je povećanje poslovnih subjekata u oblasti pravnih osoba za 58, jedinica u sastavu pravnih osoba za 138 i poslovnih subjekata u oblasti obrta od 314 subjekta. Ukupan broj zaposlenih u 2019. godini iznosio je 84.169 osoba, što u odnosu na 2018. godinu, kada je broj zaposlenih iznosio 82.688 osobe, predstavlja povećanje za 1.481 zaposlenih osoba. Broj nezaposlenih osoba u 2019. godini iznosio je 54.307 osoba, što u odnosu na 2018. godinu, kada je bilo 58.577 nezaposlenih osoba, predstavlja smanjenje za 4.270 osoba. Prosječna isplaćena mjesečna neto plaća za 2019. godinu iznosila je 793,00 KM, u odnosu na 2018. godinu, kada je prosječna isplaćena mjesečna neto plaća iznosila 763,00 KM, koja je veća za 30,00 KM. Indeks industrijske proizvodnje za 2019. godinu iznosio je 93,6 indeksnih poena, u odnosu na 2018. godinu, kada je indeks industrijske proizvodnje iznosio 96,6 indeksna poena, gdje je primjetno smanjenje indeksa industrijske proizvodnje za 3,0 indeksnih poena.

Izvoz Zeničko-dobojskog kantona u 2019. godini iznosio je 1.534.714 KM (u hiljadama/tisućama), i u odnosu na 2018. godinu kada je izvoz iznosio 1.709.002 KM (u hiljadama/tisućama), manji je za 174.288 KM (u hiljadama/tisućama). Uvoz kantona za isti period iznosio je 1.738.485 KM (u hiljadama/tisućama) odnosu na 2018. god. kada je iznosio 1.814.030 KM (u hiljadama/tisućama) manji je za 75.545 KM (u hiljadama/tisućama). Iz prethodno navedenih podataka može se reći da je pokrivenost uvoza izvozom na području kantona u 2019. godini iznosila 88,3%.

3.4.1. Projekcije indirektnih/neizravnih poreza Zeničko-dobojskog kantona (2019-2023)

Prihodi prikupljeni po osnovu indirektnih/neizravnih poreza (PDV-a, carinskih i akciznih dažbina) se uplaćuju na Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje nakon čega se raspodjeljuju kako slijedi:

- Raspodjela na račun rezervi,
- Raspodjela sredstava za potrebno finansiranje institucija Bosne i Hercegovine,
- Otplata vanjskog duga,
- Raspodjela prihoda između entiteta i Brčko Distrikta.

Nakon raspodjele sredstava za otplatu vanjskog duga, preostalo se raspodjeljuje između entiteta i nižih nivoa vlasti. U skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u FBiH („Službene novine FBiH“ broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15) prihodi sa Jedinstvenog računa se dijele kako slijedi:

- Finansiranje funkcija Federacije 36,20% ;

- Finansiranje funkcija kantona 51,23%;
- Finansiranje funkcija jedinica lokalne samouprave 8,42%;
- Finansiranje funkcija grada Sarajeva 0,25%;
- Direkcije za ceste 3,90 %.

U tabeli 10. dat je detaljan prikaz Izvršenja prihoda od indirektnih poreza Kantona i općina/gradova Kantona pojedinačno s Jedinstvenog računa za 2019. godinu, te revidirane projekcije za 2020. godinu i projekcije prihoda za razdoblje 2021. - 2023. godina¹³

Tabela 5. Projekcije prihoda od indirektnih/neizravnih poreza za ZDK i općine ZDK (2021 -2023 godina)

Indirektni porezi	Ostvarenje 2019	Plan 2020	Projekcija		
			2021	2022	2023
ZDK ukupno sa općinama	250.747.871	213.710.147	223.111.734	236.118.026	239.053.675
Kanton	210.135.441	179.219.716	187.103.990	198.011.210	200.473.081
Breza	1.517.437	1.287.241	1.343.870	1.422.211	1.439.893
Doboj Jug	395.835	335.064	349.805	370.197	374.799
Kakanj	4.306.352	3.672.985	3.834.568	4.058.104	4.108.588
Maglaj	2.585.338	2.213.970	2.311.368	2.446.109	2.476.521
Olovo	1.225.687	1.032.762	1.078.195	1.141.049	1.155.235
Tešanj	5.000.998	4.205.271	4.390.270	4.646.201	4.703.967
Usora	660.195	519.562	542.419	574.039	581.776
Vareš	1.021.782	860.988	898.865	951.265	963.092
Visoko	3.955.857	3.378.213	3.526.828	3.732.425	3.778.830
Zavidovići	4.219.072	3.583.917	3.526.828	3.959.697	4.008.928
Zenica	12.313.195	10.495.152	10.956.857	11.595.587	11.739.754
Žepče	3.410.683	2.905.306	3.033.117	3.209.932	3.249.841
Ukupno općine	40.612.430	34.490.431	36.007.744	38.106.816	38.580.594

Izvor: Projekcije rađene na bazi ukupnog plana prihoda na Jedinstvenom računu, preuzetog od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za neizravno oporezivanje (OMA), travanj 2020godine.

Odjeljak A.Porez na dohodak

Porez na dohodak regulisan je Zakonom o porezu na dohodak ("Službene novine FBiH", broj: 10/08, 09/10, 10/11, 44/11, 7/13 i 65/13) i odnosi se na dohodak: od nesamostalne djelatnosti, od samostalne djelatnosti, od imovine i imovinskih prava, od ulaganja kapitala i od dobitaka ostvarenih učešćem u nagradnim igrama i igrama na sreću.

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u FBiH i Zakonom o pripadnosti javnih prihoda na području ZDK ("Službene novine ZDK", broj: 1/06, 2/06, 5/06, 7/09 i 12/13) propisano je da 34,46% naplaćenog prihoda od poreza na dohodak pripada općinama Zeničko-dobojskog kantona, dok preostalih 65,54% pripada Kantonu.

¹³ Raspodjela prihoda za kantone i općine pojedinačno za 2020. godinu i razdoblje 2021-2023. godina urađena je u skladu s metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15), prema primjenjivanim koeficijentima raspodjele za 2020. godinu, utvrđenom Uputstvom o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2020. godinu („Službene novine Federacije BiH”, broj: 84/19).

Uzimajući u obzir pomenute makroekonomske prognoze kretanja zaposlenosti i ekonomskog rasta i pretpostavku nepromijenjenih poreznih propisa, u narednim godinama se može očekivati rast raspoloživog prihoda od poreza na dohodak od oko 4% godišnje.

U sljedećoj tabeli su date projekcije Federalnog ministarstva finansija iz maja 2020. godine za ukupne prihode od poreza na dohodak Zeničko-dobojskog kantona i jedinica lokalne samouprave.

Prihodi od poreza na dohodak

VRSTA PRIHODA	IZVRŠENJE	PROJEKCIJA			
	2019	2020	2021	2022	2023
1. Porez na dohodak	53.368.485	37.787.847	38.845.907	40.050.130	41.331.734
1.1. Kantonalni budžet	34.732.024	24.766.155	25.459.607	26.248.855	27.088.819
1.2. Općinski/gradski budžeti	18.636.461	13.021.692	13.386.299	13.801.275	14.242.916

Odjeljak B. Porez na dobit

Porez na dobit preduzeća, izuzev banaka i drugih finansijskih organizacija, predstavlja u cijelosti prihod kantona. Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija projicirao je drastični pad prihoda od poreza na dobit od 72,3 % u 2020. godini. Projekcija je rađena konzervativnijim pristupom zbog neizvjesnosti dužine i intenziteta trajanja negativnih posljedica izazvanih pandemijom koronavirusa. Procjena prihoda za Zeničko-dobojski kanton po osnovu ovog poreza za 2021. godinu iznosi 11,5 miliona KM, što predstavlja povećanje prihoda od 2,0 % u odnosu na 11,3 miliona KM, koliko je po ovom osnovu predviđeno za 2020. godinu.

Očekivani prihod poreza na dobit u 2022. godini iznosi 11,9 miliona KM (rast od 3,1 % u odnosu na projekciju za 2021. godinu) i 12,3 miliona KM u 2023. godini (rast od 3,2 % u odnosu na projicirani iznos za 2022.godinu).

Tabela 10. Projekcija prihoda od poreza na dobit za Zeničko-dobojski kanton za 2021.- 2023. godinu

VRSTA PRIHODA	IZVRŠENJE	PROJEKCIJA			
	2019	2020	2021	2022	2023
Porez na dobit	41.067.334	11.357.256	11.588.762	11.948.014	12.330.350

4. STATISTIČKA STRUKTURA I SREDNJOROČNA MAKROEKONOMSKA I FISKALNA STRATEGIJA OPĆINE VAREŠ

Općina Vareš, kao jedinica lokalne samouprave sa površinom od cca 390,1 km², čije je sjedište u ulici Zvijezda br. 34, teritorijalno je smještena na području Zeničko-dobojskog kantona. Sa svojom površinom Općina Vareš obuhvata 11,67% ukupne površine Zeničko-dobojskog kantona, na kojoj je smješteno ukupno 26 mjesnih zajednica.

Registrovani poslovni subjekti po djelatnostima na području Općine Vareš, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku (FZS), na dan 31.12.2019. godine su predstavljeni tabelarno kako slijedi:

Tabela 5. Poslovni subjekti po djelatnostima

R.Br.	Djelatnost	Pravne osobe	Jedinice u sastavu	Obrt
-1-	-2-	-3-	-4-	-5-
1.	A. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	6	1	34
2.	B. Vađenje ruda i kamena	4	1	0
3.	C. Prerađivačka industrija	23	6	24
4.	D. Proizvodnja i snabdjevanje/opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1	3	0
5.	E. Snabdjevanje/opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	2	0	0
6.	F. Građevinarstvo	3	0	0
7.	G. Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla	7	31	56
8.	H. Prijevoz i skladištenje	4	5	14
9.	I. Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	2	3	38
10.	J. Informacije i komunikacije	2	0	2
11.	K. Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0	7	0
12.	L. Poslovanje nekretninama	0	0	0
13.	M. Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	5	1	2
14.	N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0	2	2
15.	O. Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osigur.	31	7	0
16.	P. Obrazovanje	6	15	0
17.	Q. Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	8	1	0
18.	R. Umjetnost, zabava i rekreacija	11	12	7
19.	S. Ostale uslužne djelatnosti	57	21	14
U K U P N O :		172	116	195

Izvor: Godišnji statistički podaci na području Zeničko-dobojskog kantona, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Iz tabelarnog pregleda je vidljivo da od ukupnog broja registrovanih poslovnih subjekata, najveći broj je na području: trgovine, ugostiteljstva, prerađivačke industrije, javne uprave i odbrane, te ostale uslužne djelatnosti.

Ukupan broj stanovnika na području Općine Vareš u 2016. godini, prema konačnim rezultatima popisa iz 2013. godine Federalnog zavoda za statistiku, iznosio je 8.892 stanovnika te u odnosu na preliminarne rezultate iz 2013. godine, kada je broj stanovnika, prema projekcijama FZS, iznosio 10.048, primjetan je pad ukupnog broja stanovnika za 1.156 ili 11,5%. U odnosu na komparativne podatke o broju stanovnika iz ranijih godina primjetna je stalna tendencija pada broja stanovnika na području općine Vareš. Od ukupnog broja stanovnika Zeničko-dobojskog kantona, koji iznosi 358.292 stanovnika, procenat učešća stanovnika općine Vareš u ukupnom stanovništvu kantona iznosi 2,48%.

Ukupan broj popisanih domaćinstava je 3.582, dok je broj popisanih stanova 3.676. Broj novorođenih na području Općine Vareš u 2019. godini iznosio je 28 novorođenčadi, od čega je 10 muških i 18 ženskih, dok je broj umrlih, u istom periodu, iznosio 129 osobe. Za isti period to jeste 2019. godine, broj sklopljenih brakova iznosio je 38. Iz gore navedenih podataka, da se zaključiti da Općina Vareš po starosnoj strukturi spada u općine sa starijom populacijom te da je stopa nataliteta trostruko manja od stope mortaliteta.

Prosječna neto plaća na području Općine Vareš za 2019. godinu iznosila je 828,00 KM i u odnosu na 2018. godinu, kada je prosječna neto plaća iznosila 784,00 KM, veća je za 44,00 KM., i iznad je prosjeka neto plaće Zeničko-dobojskog kantona, koja je na nivou kantona u 2019. godini iznosila 793,00 KM.

Od ukupnog broja radnosposobnog stanovništva, koje se nalazi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, a iznosi 2.231, zaposlenih je 1.339 osoba ili 60,02%, dok je broj nezaposlenih 892 ili 39,98%. Od ukupnog broja nezaposlenih osoba u 2019. godini, 43 osoba je sa visokom stručnim spremom (VSS) ili 4,82%, 2 osobe je sa višom školskom spremom (VŠS) ili 0,22%, 254 osobe su sa srednjom stručnom spremom (SSS) ili 28,47%, 7 osoba je sa nižom stručnom spremom (NSS) ili 0,78%, 3 osoba je sa visokokvalifikovanom spremom (VKV) ili 0,34%, 299 osoba je sa kvalifikovanom spremom (KV) ili 33,52%, 15 osoba su sa prekvalifikovanom spremom (PKV) ili 1,68% i 269 osoba su sa nakvalifikovanom spremom (NKV) ili 30,15%.

Ukupan broj škola na području Općine Vareš za osnovno obrazovanje je 13, koje je u 2019/2020. godini pohađalo ukupno 464 učenika od čega su 231 ili 49,78% učenice, dok je broj nastavnog osoblja iznosio 70 od čega su 51 ili 72,86% žene. Općina ima jedan srednjoškolski centar koji je u 2019/2020. školskoj godini pohađalo 152 učenika, dok je broj uposlenih osoba iznosio 34.

Na području kulture, umjetnosti i sporta na području Općine Vareš egzistira jedna radio stanica/postaja koja je u 2019. godini emitirala 8.760 sati programa, od čega je 2.369 sati govornog programa i 6.391 sati muzičkog programa, koji su realizirala dva uposlena djelatnika. Općina raspolaže sa kino dvoranom koja je u jako lošem stanju. Na području općine ne postoje profesionalni sportski klubovi niti općina ima profesionalnih sportaša, dok u oblasti sporta egzistiraju jedan nogometni klub, jedan karate klub te jedan klub ekstremnih sportova koji su amaterskog karaktera i djeluju kao udruge građana i sekcija taekwondo. Na

području općine egzistira jedan Centar za socijalni rad sa ukupno 7 uposlenih, te jedan Dječiji vrtić sa 3 uposlenice.

4.1. Projekcija prihoda Općine Vareš za period 2021. - 2023. godine

Sljedećim tabelarnim pregledom predstavljen je nivo ostvarenih prihoda u 2018. i 2019. godini, plan za 2020. godinu, te projekcije prihoda za period 2021. - 2023. godine.

Služba za privredu, finansije i trezor je projekciju prihoda i primitaka u DOB-u općine Vareš za 2021 -2023. godinu uradila na bazi ostvarenih prihoda u 2018. godini, procjeniranih prihoda za 2020. godinu i Projekcija koje su dostavljene od strane Ministarstva finansija za općine Zeničko-dobojskog kantona. Prihodi u 2020. godini će se planirati u skladu sa procjenama Federalnog ministarstva finansija, a na osnovu prognoza koje su izradile: Direkcija za ekonomsko planiranje(DEP) i Odjeljenje za makroekonomsku analizu (OMA) te će zavisiti o daljoj primjeni Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koji se odnosi na dinamiku smanjenja i ukidanja carina na uvoz dobara koja su porijeklom iz Evropske Unije(EU).

Tabela 7. Projekcija prihoda Općine Vareš

VRSTA PRIHODA I PRIMITAKA	Ostvareno u 2018. godini	Ostvareno u 2019. godini	Budžet/ Proračun za 2020.	Procjena za 2021. godinu	Procjena za 2022. godinu	Procjena za 2023. godinu
-1-	-2-	-3-	-4-	-5-	-6-	-7-
I. PRIHODI OD POREZA	1.783.992	1.721.518	1.796.020	1.834.700	1.936.620	1.944.400
1. Porez na dobit pojedinca i preduzeća	0	774	0	0	0	0
2. Porez na plaću i radnu snagu	174	7.633	200	280	300	300
3. Porez na imovinu	357.873	161.104	233.500	211.700	223.500	225.200
4. Domaći porezi na dobra i usluge	0	0	0	0	0	0
5. Porez na dohodak	330.715	379.415	416.300	434.700	455.800	458.100
6. Prihod od indirektnih/neizravnih poreza	1.095.217	1.172.576	1.146.000	1.188.000	1.257.000	1.260.800
7. Ostali porezi	13	16	20	20	20	0
II. NEPOREZNI PRIHODI	1.207.078	996.671	929.680	955.400	1.018.680	1.022.720
1. Prihodi od imovine	95.242	163.009	163.920	170.600	179.800	180.500
2. Naknade, takse i prihodi od pružanja javnih usluga	1.095.922	812.199	746.750	775.800	818.880	822.200
3. Novčane kazne	15.914	15.914	19.010	19.000	20.000	20.000
III. TEKUĆE POTPORE (GRANTOVI)	1.873.357	643.374	1.156.400	1.112.600	1.118.900	1.125.200
IV. KAPITALNI PRIMICI	0	1.165.997	0	0	0	0
UKUPNO I+II+III+IV	4.864.427	4.527.560	3.882.100	3.912.700	4.074.200	4.092.300

Projekcija prihoda u 2021. godini, koja prema Zakonu o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine pripadaju općinama, osim što se temeljila na evidentiranom prilivu za period januar/siječanj - juni/lipanj 2020. godine odražava primjenu, kako postojećih, tako i novih i izmijenjenih propisa, zasniva se i na respektovanju relevantnih činjenica sistematizovanih u preporukama Federalnog ministarstva finansija o mogućem trendu rasta prihoda.

U prognoziranju ukupnih prihoda u budžetu/proračunu Općine Vareš najznačajnije mjesto zauzima očekivani priliv i planiranje prihoda od indirektnih/neizravnih poreza. Prognoza priliva prihoda od indirektnih/neizravnih poreza zasnovana je na projekcijama OMA i DEP-a te je u direktnoj vezi sa utvrđenim koeficijentom učešća općine u raspodjeli istih na nivou Federacije Bosne i Hercegovine, gdje od ukupnog procenta prihoda od indirektnih/neizravnih poreza na državnom nivou 8,42% ide za finansiranje/financiranje funkcija jedinica lokalne samouprave na nivou Federacije Bosne i Hercegovine. Od tog procenta na osnovu koga se procijera nominalni iznos, koeficijent učešća Općine Vareš u strukturi raspodjele indirektnih/neizravnih poreza, u odnosu na prethodne godine kada je koeficijent učešća iznosio 0,471% u 2015. godini, te je za 2016. godinu smanjen na 0,446% što će se, respektivno posmatrano, negativno odraziti na prihode od indirektnih/neizravnih poreza. Iako prihodi od indirektnih/neizravnih poreza u ukupnoj strukturi prihoda Općine Vareš učestvuju do visine od 30%. Prihodi od indirektnih/neizravnih poreza u 2019. su ostvareni u iznosu od 1.172.576,00 KM.

S obzirom na trenutnu situaciju uzrokovanu pandemijom virusa korona, a na osnovu projekcija makroekonomskih pokazatelja (DEP, april 2020), možemo biti sigurni da se pozitivni trendovi naplate iz prvog kvartala neće nastaviti u ostatku godine. Na osnovu bazne pretpostavke DEP-ovih projekcija da će kriza biti prevaziđena u drugoj polovini godine, možemo očekivati veliki pad prihoda u drugom kvartalu 2020. godine, te postepeni oporavak naplate u drugom polugodištu.

Prema **revidiranim projekcijama** za 2021. godinu, prihodi od indirektnih/neizravnih poreza će se povećavati u odnosu na prethodne godine, dok se i 2022. i 2023. godine procijera blagi rast prihoda.

4.2. Upravljanje potrošnjom javnog sektora

U ovom poglavlju su sažeta glavna pitanja iz oblasti upravljanja javnim sredstvima i budžetskim/proračunskim reformama na nivou Općine Vareš. Ovakva analiza predstavlja važan element u srednjoročnom planiranju budžeta/proračuna i pruža pregled strukture budžeta/proračuna po ekonomskoj klasifikaciji, a koristi se za određivanje svih strukturalnih neravnoteža, koje se trebaju razmotriti u procesu definiranja prioriternih rashoda i definiranju gornjih granica rashoda budžetskih/proračunskih korisnika. U ovom dijelu se analiziraju i daju preporuke o strukturi budžeta/proračuna s osvrtom na plaće i naknade, materijalne troškove, grantove i kapitalne izdatke. Na osnovu ove analize i prognoze prihoda, urađene su projekcije budžetske potrošnje po ekonomskoj klasifikaciji za period 2021. – 2023. godina.

Postojeća struktura potrošnje nije optimalna, usljed alociranja velikog iznosa budžetskih/proračunskih sredstava na plaće i naknade, socijalne transfere, te nedovoljne alokacije na materijalne troškove i kapitalne investicije, te je imperativ na menadžmentu Općine Vareš da se odupre povećanju potrošnje van okvira onoga što je fiskalno održivo.

U sljedećoj tabeli daju se ukupni troškovi po osnovu rashoda iz budžeta/proračuna i po osnovu prihoda od sopstvene djelatnosti i namjenskih sredstava:

Tabela 8. Projekcija rashoda Općine Vareš

VRSTA RASHODA I IZDATAKA	Ostvareno u 2018. godini	Ostvareno u 2019. godini	Budžet/ Proračun za 2020.	Procjena za 2021. godinu	Procjena za 2022. godinu	Procjena za 2023. godinu
-1-	-2-	-3-	-4-	-5-	-6-	-7-
1. Plaće i naknade troškova zaposlenih	1.603.946	1.596.758	1.602.000	1.647.700	1.718.000	1.804.600
2. Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	145.000	144.637	142.200	147.000	153.000	181.300
3. Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge	1.765.213	1.364.245	1.030.700	1.044.800	1.097.000	1.021.900
4. Tekući transferi i drugi tekući rashodi	1.229.075	931.954	914.400	887.400	919.600	923.800
5. Kapitalni transferi	0	0	0	0	0	0
6. Izdaci za kamate i ostale naknade	37.603	59.010	50.300	50.300	51.100	14.900
7. Rezerve	0	0	7.000	0	0	0
8. Kapitalni izdaci	0	88.678	135.500	135.500	135.500	145.800
UKUPNO 1+2+3+4+5+6+7+8	4.780.837	4.185.282	3.882.100	3.912.700	4.074.200	4.092.300

Iz tabelarnog prikaza vidljivo je da u ukupnim rashodima u projekciji za 2021. godinu najveću stavku čine plaće i naknade troškova zaposlenih u iznosu 1.647.700,00 KM ili 42,11% ukupno planiranih rashoda budžeta/proračuna Općine Vareš. Plaće i naknade troškova zaposlenih planirani su u tom iznosu, rukovodeći se planom i instrukcijama sa viših dinstanci vlasti. Prateći strukturu plaća zaposlenih, projekcija za doprinose poslodavca u 2021. godini iznosi 147.000,00 KM ili 3,76% ukupno planiranih rashoda budžeta/proračuna. Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge planirani su u iznosu 1.044.800,00 KM ili 26,70%, dok su tekući transferi i drugi tekući rashodi planirani u iznosu 887.400,00 KM ili 22,68% ukupno planiranih rashoda budžeta/proračuna Općine Vareš za 2021. godinu. Kapitalni transferi nisu planirani za 2021. godinu. Ostale naknade, a koje se odnose na izdatke za kamate po osnovu

kreditnog zaduženja, planirane su u iznosu od 50.300,00 KM, dok su kapitalni izdaci planirani u iznosu od 135.500 u 2021. godini.

4.2.1. Plaće i naknade troškova zaposlenih u javnom sektoru

Plaće i broj zaposlenih u javnom sektoru Općine Vareš, uz pretpostavku kretanja prosječne mjesečne bruto plaće, dati su u sljedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 9. Bruto plaće, naknade troškova zaposlenih i broj zaposlenih

OPIS	Izvršenje 2019	Plan 2020.	Projekcije		
			2021.	2022.	2023.
-1-	-2-	-3-	-4-	-5-	-6-
Bruto plaće	1.377.500	1.353.700	1.400.000	1.460.000	1.545.300
Naknade troškova zaposlenih	219.300	248.300	247.700	258.000	259.300
Broj zaposlenih	79	77	68	68	69
Prosječna mjesečna bruto plaća	1.002,61	1.010,82	1.118,38	1.167,28	1.219,88

U Općini Vareš, u narednom srednjoročnom periodu, se predviđa odlazak određenog broja uposlenika u mirovinu i prema tome, projekcije za 2021. – 2023. godinu su pozitivne, to jeste očekuje se blago povećanje plaća i naknada zaposlenih kao posljedica smanjenja broja zaposlenih.

4.2.2. Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi

Projekcija doprinosa data je u sljedećoj tabeli:

OPIS	Izvršenje 2019.	Plan 2020.	Projekcije		
			2021.	2022.	2023.
-1-	-2-	-3-	-4-	-5-	-6-
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	144.600	142.200	147.00	153.000	181.300

4.2.3. Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge

Projekcija izdataka za materijal, sitan inventar i usluge za 2021. fiskalnu godinu sačinjena je na način da su u obzir uzete sve moguće mjere štednje po svim stavkama poštujući osnovna načela i principe fer i transparentne poslovne politike općinskog menadžmenta.

Tabela 10. Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge

OPIS	Izvršenje 2019.	Plan 2020.	Projekcije		
			2021.	2022.	2023.
-1-	-2-	-3-	-4-	-5-	-6-
Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge	1.364.300	1.030.700	1.044.800	1.097.000	1.021,9

Od ukupno planiranog iznosa 1.044.800,00 KM otpada za materijal, sitan inventar i usluge za 2021. fiskalnu godinu, koja predstavlja 26,11% od ukupno planiranih rashoda budžeta/proračuna Općine Vareš.

4.2.4. Tekući transferi i drugi tekući rashodi

Tekući transferi (grantovi) i drugi tekući rashodi, koji podrazumijevaju davanja u cilju poticaja razvoja, i predstavljaju pokazatelj ozbiljnosti jedne općine u realizaciji svoje vizije razvoja, planirani su u iznosu od 887.400,00 KM za 2021. fiskalnu godinu, što predstavlja oko 22,67% ukupno planiranih rashoda budžeta/proračuna Općine Vareš. Izdaci po osnovu grantova podrazumijevaju izdatke unaprijed definisanom tipu korisnika. Iz navedenog se vidi da bi se tekući grantovi trebali isplaćivati onim korisnicima koji imaju detaljno razrađene programe za određene oblasti interesovanja i djelovanja. Zakonskom regulativom jasno su definirane oblasti koje mogu biti finansirane kroz tekuće grantove. Tu se prvenstveno misli na sportska udruženja, kulturna udruženja i manifestacije i udruženja mladih, zatim na udruženja ili pojedince vezane za poljoprivrednu proizvodnju, te mjesne zajednice.

U cilju pomoći i zbrinjavanja socijalnih slučajeva i pomoći Centru za socijalni rad u rješavanju istih predviđen je grant, gdje bi se planskim pristupom i izradom socijalne karte općine, jasno izdefinisale kategorije kojima je pomoć Centra neophodna te bi se na taj način adekvatno pristupilo pomaganju istih, kroz različite programe socijalne pomoći uz potpuno transparentno trošenje sredstava izdefinisanim kategorijama.

Ostali dio sredstava namjenski bi bio utrošen za sufinansiranje zdravstvene zaštite, podrške medijima, klubovima političkih stranaka, vjerskih zajednica, prevoza učenika, održavanja gradske higijene ulica, te neprofitnih organizacija, udruga proizašlih iz rata, te ostalih pojedinaca i grupa na osnovu podnesenih zahtjeva kroz javni poziv za učešće u javnoj raspravi o strukturi budžetskih/proračunskih sredstava predviđenih za tekuće grantove.

4.2.5. Kapitalni transferi

Kapitalni transferi u koje spadaju ulaganje u obnovu i rekonstrukciju vodnih objekata i infrastrukture u mjesnim zajednicama nisu predviđeni za 2021. godinu.

4.2.6. Kapitalni izdaci

Kapitalni izdaci su planirani u iznosu od 135.000,00 KM u datom razdoblju.

5. BUDŽETSKI PRIORITETI ZA PERIOD 2021. – 2023. GODINA

Budžet/proračun je glavni instrument za određivanje politika općinskog menadžmenta. Predstavlja sredstvo putem kojeg se strateški ciljevi općinskog menadžmenta provode u usluge, programe i aktivnosti koje su usmjerene ka ispunjavanju socijalnih i ekonomskih potreba građana.

Cilj Dokumenta okvirnog budžeta/proračuna je da pruži kvalitetniji strateški osnov za srednjoročno planiranje budžeta/proračuna i pripremu godišnjeg budžeta/proračuna, kroz povezivanje trogodišnjih projekcija rashoda sa utvrđenim srednjoročnim prioritetima općine. Imajući ovo u vidu, u narednom periodu prioriteta će biti usmjereni na:

- Namjensko trošenje planiranih rashoda, rukovodeći se Zakonom o budžetima/proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine, Zakonom o načinu ostvarivanja ušteda u Federaciji Bosne i Hercegovine, Programom mjerama štednje Vlade Zeničko-dobojskog kantona i Mjerama racionalizacije troškova Jedinственог općinskog organa Vareš te drugim zakonskim propisima, u narednom periodu;
- Planska racionalizacija organa uprave u pogledu broja uposlenih, kroz modele:
 - a) Izmjene i dopune Pravilnika o unutaršnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Jedinственом općinskom organu uprave,
 - b) Stimulativnog i prijevremenog penzionisanja uposlenih u organu uprave,
 - c) Redovitim penzionisanjem i samo nužnim upošljavanjem potrebnih kadrova.
- Orjentisanje na one poslove kojima se jača prihodovna strana društva kao osnovni agregat za planiranje razvojnih, socijalnih i drugih društvenih potreba i obaveza;
- Usavršavanje rada općinske administracije, koje podrazumijeva visok stepen efikasnosti i kvaliteta;
- Poticaj razvoja poljoprivrede u ruralnim područjima, obzirom na značajne, neiskorištene poljoprivredne mogućnosti;
- Uzgoj, zaštita, eksploatacija, te finalna prerada vareških šuma, koja predstavlja bitan preduslov za održiv i konkurentan privredni rast;
- Rudarstvo i metaloprerada;
- Aktivnosti na jačanju i promociji turističke ponude te promociji kulturno historijskog naslijeđa Općine Vareš;
- Razvoj i afirmacija nevladinog sektora, kao paradigme razvoja civilnog društva;
- Poduzimanje mjera za sanaciju područja uništenih prirodnim nepogodama (poplave i klizišta).

Obzirom da prioriteta i zahtjevi budžetskih/proračunskih korisnika nadilaze nivo raspoloživih resursa, obaveza općinskog menadžmenta i Općinskog vijeća je da donese odluke o tome koji su prioriteta u cilju što boljeg korištenja oskudnih budžetskih/proračunskih sredstava u zadovoljavanju velikog broja prioritetata i zahtjeva budžetskih/proračunskih korisnika, s ciljem provođenja dugoročne programske politike.

OPĆINSKI NAČELNIK

Zdravko Marošević

